

आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को मौद्रिक नीतिको

पहिलो त्रैमासिक समीक्षा

नेपाल राष्ट्र बैंक
केन्द्रीय कार्यालय
बालुवाटार, काठमाडौं

विषय-सूची

१. पृष्ठभूमि.....	१
२. अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक परिदृश्य	१
३. आर्थिक लक्ष्यहरुको स्थिति तथा परिदृश्य.....	१
४. मौद्रिक लक्ष्यहरुको स्थिति तथा परिदृश्य	२
५. मौद्रिक नीतिमा उल्लेखित कार्यक्रमहरुको कार्यान्वयन स्थिति.....	३
६. मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा	६
७. मौद्रिक तथा वित्तीय उपायहरु	६

आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को मौद्रिक नीतिको पहिलो त्रैमासिक समीक्षा

पृष्ठभूमि

- नेपाल राष्ट्र बैंकले आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को मौद्रिक नीति २०७५ असार २७ गते सार्वजनिक गरेको थियो । मूल्य, वाह्य एवम् वित्तीय क्षेत्र स्थायित्व कायम गर्ने तथा नेपाल सरकारको बजेटसँग तादात्म्यता मिलाउँदै लक्षित आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्न सहयोग पुऱ्याउने मौद्रिक नीतिको प्रमुख उद्देश्य रहेको थियो ।
- राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक स्थिति एवम् परिदृश्य, मौद्रिक नीतिको हालसम्मको कार्यान्वयन अवस्था, कार्यदिशा, मौद्रिक तथा वित्तीय उपायहरु लगायतका विषयहरु समावेश गरी यो त्रैमासिक समीक्षा प्रतिवेदन सार्वजनिक गरिएको छ ।

अन्तर्राष्ट्रिय आर्थिक परिदृश्य

- विश्वको आर्थिक वृद्धिदर विगत एक वर्षदेखि स्थिर प्रायः रहेको छ । सन् २०१७ मा ३.७ प्रतिशतले वृद्धि भएको विश्व अर्थतन्त्र सन् २०१८ र सन् २०१९ मा समेत सोही दरमा विस्तार हुने अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोषको प्रक्षेपण छ । विकसित देशहरुको अर्थतन्त्र विस्तारमा संकुचन आएपनि उदीयमान तथा विकासोन्मुख देशहरुको अर्थतन्त्र सबल नै रहने कोषको प्रक्षेपण छ ।
- सन् २०१८ मा विकसित देशहरुमा २ प्रतिशत रहेको मुद्रास्फीति सन् २०१९ मा १.९ प्रतिशत रहने र उदीयमान तथा विकासशील देशहरुमा सन् २०१८ को ५ प्रतिशतबाट सन् २०१९ मा ५.२ प्रतिशत पुग्ने कोषको प्रक्षेपण छ । संयुक्त राज्य अमेरिका र वेलायतमा मुद्रास्फीति सन् २०१८ को तुलनामा सन् २०१९ मा कम हुने तर जापान, चीन तथा भारतमा भने मुद्रास्फीतिमा चाप पर्नसक्ने कोषको प्रक्षेपण छ ।
- सन् २०१८ मा संयुक्त राज्य अमेरिका, युरो एरिया तथा भारतले कसिलो मौद्रिक नीति अवलम्बन गरेका छन् भने जापान तथा चीनले लचिलो मौद्रिक नीति अवलम्बन गरेका छन् ।

आर्थिक लक्ष्यहरुको स्थिति तथा परिदृश्य

- आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा ८ प्रतिशतको हाराहारीमा आर्थिक वृद्धि हासिल हुने लक्ष्य रहेको छ । अनुकूल मौसम, व्यावसायिक वातावरणमा आएको सुधार, उर्जा आपूर्तिमा भएको वृद्धि र पर्यटक आगमन बढेको कारण समष्टिगत आर्थिक परिदृश्य सकारात्मक रहेको छ । अन्तर्राष्ट्रिय दातृ निकायहरुले पनि आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा नेपालको आर्थिक वृद्धिदरको सम्बन्धमा गरेका प्रक्षेपणमा पछिल्लो समय संशोधन (upward revision) गरेका छन् (तालिका १) ।

तालिका १: आर्थिक वृद्धिदर प्रक्षेपण (२०७५/७६ का लागि)
(प्रतिशतमा)

	२०१८ अप्रिल	पछिल्लो समय
अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रा कोष	४.०	५.०*
एशियाली विकास बैंक	५.५	५.५**
विश्व बैंक	४.५	५.९***

* २०१८ अक्टोबर, ** २०१८ सेप्टेम्बर, *** २०१८ नोभेम्बर

७. आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा वार्षिक औसत उपभोक्ता मुद्रास्फीति ६.५ प्रतिशतको सीमाभित्र राख्ने लक्ष्य रहेको छ। वार्षिक विन्दुगत आधारमा २०७५ असोजमा उपभोक्ता मुद्रास्फीति ४.७ प्रतिशत रहेको छ। २०७४ असोजमा यस्तो मुद्रास्फीति ३.९ प्रतिशत रहेको थियो (तालिका २)।

तालिका २: औसत मुद्रास्फीति दर

(प्रतिशतमा)

विवरण	वार्षिक औसत		वार्षिक विन्दुगत	
	२०७३/७४	२०७४/७५	२०७४ असोज	२०७५ असोज
समग्र	४.५	४.२	३.९	४.७
खाद्य	९.९	२.७	०.५	३.४
गैर-खाद्य	६.५	५.३	५.२	५.७

८. अनुकूल मौसम, न्यून अन्तर्राष्ट्रिय मुद्रास्फीति र आपूर्ति व्यवस्थापनमा आएको सुधार लगायतका कारण चालु आर्थिक वर्षको पहिलो त्रयमासमा मुद्रास्फीति न्यून नै रहेको छ। यद्यपि, अन्तर्राष्ट्रिय बजारमा कच्चा पेट्रोलियमको मूल्य वृद्धिको Pass through effect तथा नेपाली रुपैयाँको अवमूल्यनका कारण आगामी दिनमा मुद्रास्फीतिमा चाप पर्नसक्ने जोखिम भने कायमै छ।
९. कम्तिमा ८ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पर्याप्त हुने गरी विदेशी विनिमय सञ्चिति कायम गर्ने लक्ष्य रहेकोमा उच्च आयातका कारण २०७५ असोज मसान्तमा कायम रहेको विदेशी विनिमय सञ्चितिले ७.९ महिनाको वस्तु तथा सेवा आयात धान्न पुग्ने देखिन्छ। उच्च आयातको प्रवृत्ति कायमै रहेमा विदेशी विनिमय सञ्चितिमा थप दबाव पर्ने जोखिम छ।
१०. समीक्षा अवधिमा विप्रेषण आप्रवाह ३७.३ प्रतिशतले बढेको छ। अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा विप्रेषण आप्रवाह २.६ प्रतिशतले बढेको थियो।
११. समीक्षा अवधिमा व्यापार घाटा ४५.९ प्रतिशतले बढेको छ। व्यापार घाटामा भएको उच्च विस्तारका कारण समीक्षा अवधिमा चालु खाता घाटा रु. ८९ अर्ब ९६ करोड र शोधनान्तर घाटा रु. ३५ अर्ब ४२ करोड रहेका छन्।

मौद्रिक लक्ष्यहरूको स्थिति तथा परिदृश्य

१२. आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा विस्तृत मुद्राप्रदायको वृद्धिदर ९८ प्रतिशतको सीमा भित्र कायम राख्ने लक्ष्य रहेको छ। वार्षिक विन्दुगत आधारमा २०७५ असोज मसान्तमा उक्त मुद्राप्रदायको वृद्धिदर ९८.६ प्रतिशत रहेको छ। निजी क्षेत्रतर्फ उच्चदरमा कर्जा विस्तार भएका कारण विस्तृत मुद्राप्रदायको वृद्धि लक्षित स्तर भन्दा केही उच्च रहेको छ।

तालिका ३: मौद्रिक लक्ष्यहरूको स्थिति

विवरण	आ.व. २०७५/७६ को लक्ष्य	२०७५ असोज मसान्त
विस्तृत मुद्राप्रदाय वृद्धिदर	९८.०	९८.६
आन्तरिक कर्जा वृद्धिदर	२२.५	२९.६
निजी क्षेत्रतर्फको कर्जा वृद्धिदर	२०.०	२५.२

१३. लक्षित आर्थिक वृद्धि, मुद्रास्फीति एवम् सरकारी साधन परिचालनको अवस्थालाई दृष्टिगत गरी आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा कुल आन्तरिक कर्जाको वृद्धिदर २२.५ प्रतिशतमा सीमित गर्ने लक्ष्य रहेकोमा वार्षिक विन्दुगत आधारमा २०७५ असोज मसान्तमा यस्तो कर्जा २९.६ प्रतिशतले वृद्धि भएको छ। त्यसैगरी, आर्थिक वर्ष २०७५/७६ मा निजी क्षेत्रतर्फको कर्जा वृद्धिदर २० प्रतिशतमा सीमित गर्ने लक्ष्य रहेकोमा वार्षिक विन्दुगत आधारमा २०७५ असोज मसान्तमा यस्तो कर्जा २५.२ प्रतिशतले बढेको छ।

१४. नेपाली रुपैयाँको भारतीय मुद्रासँगको स्थिर विनिमयदर मौद्रिक अंकुशको रुपमा रहेको छ । २०७५ असार मसान्तमा रु. १०९.३४ रहेको प्रति अमेरिकी डलरसँग नेपाली रुपैयाँको खरिद विनिमयदर २०७५ असोज मसान्तमा ६.७ प्रतिशतले अवमूल्यन भई रु. ११७.२४ पुगेको छ ।

मौद्रिक नीतिमा उल्लिखित कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयन स्थिति

संचालन लक्ष्य तथा उपकरण

१५. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले कायम गर्नुपर्ने अनिवार्य नगद मौज्जात अनुपात ४ प्रतिशत तोकिएको छ ।
१६. बैधानिक तरलता अनुपात वाणिज्य बैंकका लागि १२ प्रतिशतबाट १० प्रतिशत, विकास बैंकका लागि ९ प्रतिशतबाट ८ प्रतिशत र वित्त कम्पनीका लागि ८ प्रतिशतबाट ७ प्रतिशत तोकिएको छ ।
१७. अन्तिम ऋणदाता सुविधा दरको रुपमा रहेको बैंकदरलाई ७ प्रतिशतबाट ६.५ प्रतिशत कायम गरिएको छ ।
१८. आर्थिक वर्ष २०७३/७४ देखि लागू गरिएको ब्याजदर करिडोरलाई थप परिष्कृत गर्ने क्रममा ६.५ प्रतिशतको स्थायी तरलता सुविधा दरलाई करिडोरको माथिल्लो सीमा तथा ३.५ प्रतिशतको दुई हप्ते निक्षेप संकलन दरलाई तल्लो सीमा निर्धारण गरिएको छ । अल्पकालीन ब्याजदरलाई करिडोरको सीमाभित्र कायम राख्न ५ प्रतिशतको रिपो दरलाई नीतिगत दरको रुपमा राखिएको छ ।

तरलता व्यवस्थापन

१९. समीक्षा अवधिमा पटक-पटक गरी विभिन्न उपकरणमार्फत् कुल रु. ९५ अर्ब ३५ करोड तरलता प्रशोचन गरिएको छ । अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा रु. ११५ अर्ब ४० करोड तरलता प्रशोचन गरिएको थियो (तालिका ४) ।
२०. समीक्षा अवधिमा रु. ३ अर्ब ४२ करोड स्थायी तरलता सुविधा उपयोग भएको छ । अघिल्लो वर्षको सोही अवधिमा रु. ३० करोड स्थायी तरलता सुविधा उपयोग भएको थियो ।
२१. स्थिर विनिमय दर पद्धति अवलम्बन गरिएको विद्यमान सन्दर्भमा विदेशी विनिमय हस्तक्षेप तरलता व्यवस्थापनको प्रमुख औजारको रुपमा रहँदै आएको छ । समीक्षा अवधिमा यस बैंकले विदेशी विनिमय बजारबाट अमेरिकी डलर ६९ करोड ९१ लाख खुद खरिद गरी रु. ८० अर्ब ७५ करोड बराबरको खुद तरलता प्रवाह गरेको छ । त्यसैगरी, समीक्षा अवधिमा अमेरिकी डलर १ अर्ब २ करोड, युरो १ करोड ६० लाख, पाउण्ड स्टर्लिङ २ करोड र जापानिज येन १० अर्ब बिक्री गरी रु. १२० अर्ब ९१ करोड बराबरको भा.रु. खरिद भएको छ ।

तालिका ४: तरलता प्रशोचन तथा प्रवाह
(रु. अर्बमा)

विवरण	तीन महिना	
	२०७४/७५	२०७५/७६
(क) तरलता प्रशोचन	११५.४	९५.३५
निक्षेप संकलन (दुई हप्ते)	-	
निक्षेप संकलन (९० दिने)	२.४५	२८.८५
निक्षेप संकलन (६० दिने)	-	२३.८५
निक्षेप संकलन (३० दिने)	३८.२	२६.९५
रिभर्स रिपो	७४.७५	१५.७०
सोभै बिक्री बोलकबोल	-	
(ख) तरलता प्रवाह	०.३	३.४२
रिपो	-	-
स्थायी तरलता सुविधा	०.३	३.४२

२२. आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को पहिलो त्रयमासमा वाणिज्य बैंकहरूले रु. ३३६ अर्ब ८७ करोड र अन्य वित्तीय संस्थाहरूले रु. ३२ अर्ब ४४ करोडको अन्तर बैंक कारोबार गरेका छन् ।
२३. समीक्षा अवधिमा अल्पकालीन ब्याजदरहरू अघिल्लो वर्षको सोही अवधिको तुलनामा सीमान्त दरले बढेका छन् । २०७४ असोजमा ९९-दिने ट्रेजरी विलको भारत औसत ब्याजदर ९.९८ प्रतिशत रहेकोमा २०७५ असोजमा ९.७७ प्रतिशत पुगेको छ । त्यसैगरी, वाणिज्य बैंकहरूबीचको अन्तरबैंक कारोबारको भारत औसत ब्याजदर २०७४ असोजमा ९.९३ प्रतिशत रहेकोमा २०७५ असोजमा ९.८६ प्रतिशत कायम भएको छ ।

वित्तीय क्षेत्र व्यवस्थापन

२४. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले परिवर्त्य विदेशी मुद्राका अतिरिक्त भारतीय मुद्रामा समेत आफ्नो प्राथमिक पुँजीको २५ प्रतिशतसम्म ऋण लिन पाउने व्यवस्था रहेकोमा वाणिज्य बैंकहरूको लागि परिवर्त्य विदेशी मुद्राको हकमा यस्तो सीमा वृद्धि गरी आफ्नो प्राथमिक पुँजीको ५० प्रतिशत पुऱ्याइएको छ । यस व्यवस्था अन्तर्गत एउटा वाणिज्य बैंकले अमेरिकी डलर ९ करोड ५० लाख वैदेशिक ऋण लिएको छ भने थप ९ करोड अमेरिकी डलर ऋण ल्याउन स्वीकृति प्राप्त गरेको छ ।
२५. ओभरड्राफ्ट लगायतका रिभल्विड प्रकृतिका व्यक्तिगत कर्जा सुविधाको सीमा रु. ७५ लाखबाट घटाई रु. ५० लाख कायम गरिएको छ । २०७५ असार मसान्तमा बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको कुल कर्जामा ओभरड्राफ्ट कर्जाको अंश ९७.० प्रतिशत रहेकोमा २०७५ असोज मसान्तमा यस्तो अंश ९६.५ प्रतिशतमा झरेको छ ।
२६. वाणिज्य बैंकहरूले आफ्नो कुल कर्जाको न्यूनतम २५ प्रतिशत प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्रमा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था अन्तर्गत कृषि क्षेत्रमा न्यूनतम ९० प्रतिशत र उर्जा तथा पर्यटन क्षेत्रमा न्यूनतम ९५ प्रतिशत कर्जा प्रवाह गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ । २०७५ असोज मसान्तसम्ममा वाणिज्य बैंकहरूले कृषि क्षेत्रमा ६.४ प्रतिशत र उर्जा तथा पर्यटनमा ७.६ प्रतिशत कर्जा लगानी गरेका छन् ।
२७. वाणिज्य बैंक, विकास बैंक र वित्त कम्पनीहरूले आफ्नो कुल कर्जा लगानीको न्यूनतम ५ प्रतिशत विपन्न वर्गमा लगानी गर्नुपर्ने व्यवस्था अन्तर्गत बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले २०७५ असोज मसान्तसम्ममा आफ्नो कुल कर्जाको ५.८ प्रतिशत अर्थात् रु. ९५९.७ अर्ब विपन्न वर्गमा लगानी गरेका छन् ।
२८. शैक्षिक प्रमाणपत्रको धितोमा प्रदान गरिने कर्जा, आर्थिक रूपमा विपन्न, सीमान्तकृत समुदाय तथा लक्षित वर्गका विद्यार्थीहरूलाई उच्च र प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा अध्ययनको लागि उपलब्ध गराइने कर्जा र दलित समुदायलाई व्यवसाय गर्न सामूहिक जमानीमा उपलब्ध गराइने कर्जालाई विपन्न वर्ग कर्जामा गणना गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ । नेपाल सरकारले यी कर्जाहरूमा ५ प्रतिशत ब्याज अनुदान दिने व्यवस्था गरेको छ ।
२९. नेपाल सरकार मन्त्रपरिषदबाट २०७५ भदौ २९ गते सहूलियतपूर्ण कर्जाका लागि ब्याज अनुदान सम्बन्धी एकीकृत कार्यविधि, २०७५ स्वीकृत भई लागू भएको छ । यस अन्तर्गत रु. ५ करोडसम्मको व्यावसायिक कृषि तथा पशुपन्छी कर्जा, रु. ७ लाखसम्मको शिक्षित युवा स्वरोजगार कर्जा, रु. ९० लाखसम्मको विदेशबाट फर्केका युवा परियोजना कर्जा, रु.९५ लाखसम्मको महिला उद्यमशील कर्जा, रु. ९० लाखसम्मको दलित समुदाय व्यवसाय विकास कर्जा, रु. ५ लाखसम्मको उच्च र प्राविधिक तथा व्यावसायिक शिक्षा कर्जा र रु. ३ लाखसम्मको भूकम्प पीडितहरूको निजी आवास निर्माण कर्जा सुविधा रहेका छन् ।

३०. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूलाई दीर्घकालीन ऋणपत्र जारी गरी वित्तीय साधन परिचालन गर्न प्रोत्साहन गरिएको छ । यसरी संकलित साधनलाई कर्जा/स्रोत परिचालन अनुपात (CCD ratio) गणना गर्दा समावेश गर्ने व्यवस्था मिलाइएको छ । यस व्यवस्था अन्तर्गत चालु आर्थिक वर्षको पहिलो त्रयमासमा एउटा वाणिज्य बैंकले जम्मा रु. १ अर्ब ८३ करोडको डिभेन्चर निष्काशन गरेको छ ।
३१. वित्तीय क्षेत्र विकास रणनीतिमा उल्लिखित व्यवस्थालाई ध्यानमा राखी वाणिज्य बैंकहरूले २०७६ असारसम्म कर्जा तथा निक्षेपबीचको ब्याजदर अन्तर ४.५ प्रतिशत कायम गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

३२. पूर्वाधार बैंकहरूको स्थापना र सञ्चालनका लागि आवश्यक नियमन, निरीक्षण र सुपरिवेक्षण सम्बन्धी नीतिगत व्यवस्थाहरू तयार हुने क्रममा रहेका छन् ।

तालिका ५ : बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूको संख्या/शाखा संख्या

बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरू	संख्या			शाखा संख्या		
	२०७४ असार	२०७५ असार	२०७५ असोज	२०७४ असार	२०७५ असार	२०७५ असोज
वाणिज्य बैंक	२८	२८	२८	२२७४	३०२३	३१०४
विकास बैंक	४०	३३	३३	७६९	९९३	१०५७
वित्त कम्पनी	२८	२५	२४	१३०	१८६	१८६
लघुवित्त वित्तीय संस्था	५३	६५	६९	१८९५	२४४९	२६६७
जम्मा	१४९	१५१	१५४	५०६८	६६५१	७०१४

३३. २०७५ मंसिर १० गतेसम्ममा ६८५ स्थानीय तहमा वाणिज्य बैंकहरूको उपस्थिति रहेको छ । बैंकिङ्ग सेवाको पहुँच थप सरल र सहज बनाउन महानगरपालिका र उपमहानगरपालिका बाहेकका स्थानमा शाखा कार्यालय खोल्न यस बैंकको स्वीकृति लिनु नपर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

३४. चालु आर्थिक वर्ष भित्र सबै वाणिज्य बैंकहरूले प्रत्येक प्रदेशमा प्रादेशिक कार्यालय स्थापना गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ । राष्ट्रिय स्तर बाहेकका वित्तीय संस्थाहरूको कार्यक्षेत्रलाई प्रादेशिक संरचना अनुसार समायोजन गर्न नीतिगत व्यवस्था गरिने कार्य अगाडि बढाइएको छ ।

३५. एक वर्ष भित्र सबै नेपालीको बैंक खाता खोल्ने अभियानलाई निरन्तरता दिइएको छ । वित्तीय समावेशीकरण सम्बन्धी सूचकहरूको जानकारी Financial Inclusion Portal बाट प्राप्त गर्न सकिने व्यवस्था मिलाइएको छ ।

३६. भुक्तानी सेवा प्रदायक तथा भुक्तानी प्रणाली संचालकहरूले वित्तीय विवरण प्रकाशन गर्नुपूर्व यस बैंकको स्वीकृति लिनुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ । हालसम्म ३ वटा भुक्तानी प्रणाली संचालक र २ वटा भुक्तानी सेवा प्रदायक संस्थालाई कारोवारका लागि अनुमति प्रदान गरिएको छ । त्यसैगरी, २५ वटा संस्थाहरूलाई भुक्तानी प्रणाली संचालक/भुक्तानी सेवा प्रदायकको कार्य गर्न संस्था/संयन्त्र स्थापनाका लागि आशयपत्र (Letter of Intent) प्रदान गरिएको छ ।

३७. लघुवित्त वित्तीय संस्थाहरूलाई समेत भुक्तानी सेवा प्रदायकको कार्य गर्न सक्ने नीतिगत व्यवस्था गरिएको छ ।

३८. प्राकृतिक व्यक्तिलाई व्यक्तिगत प्रयोजनका लागि सवारी साधन खरिद गर्न कर्जा प्रवाह गर्दा सो सवारी साधनको मूल्यको अधिकतम ५० प्रतिशत र व्यक्तिगत विद्युतीय सवारी साधनको हकमा ८० प्रतिशतसम्म मात्र गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।

३९. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूले आफ्नो संस्थामा प्राकृतिक व्यक्तिका नाममा बचत तथा मुद्दति खातामा रहेको रु. ३ लाखसम्मको निक्षेप सुरक्षण गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ । २०७५ असार मसान्तमा

बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूमा रहेको रु. ४३० अर्ब ७४ करोड निक्षेप सुरक्षण भएकोमा २०७५ असोज मसान्तमा यस्तो सुरक्षण रकम रु. ५४४ अर्ब ८४ करोड पुगेको छ ।

४०. बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरूबाट एकद्वार प्रणाली अन्तर्गत Online Data प्राप्त गर्न प्रयोगमा ल्याउन लागिएको Supervisory Information System मा NFRS बमोजिमको वित्तीय विवरण समेत समायोजन गर्ने कार्य अगाडि बढाइएको छ ।

विदेशी विनिमय व्यवस्थापन

४१. भारतबाट रु. ५ करोडभन्दा बढीको वस्तु आयात गर्दा अनिवार्य रूपले प्रतीतपत्रमार्फत् गर्नुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ । तेस्रो मुलुकबाट अमेरिकी डलर ४० हजार वा सो बराबरको परिवर्त्य विदेशी मुद्रा भन्दा बढीको सामान आयात गर्दा अनिवार्य रूपमा प्रतीतपत्रमार्फत् गर्नुपर्ने व्यवस्था रहेकोमा सो सीमा घटाई अमेरिकी डलर ३० हजार कायम गरिएको छ ।
४२. पूर्वाधार परियोजनाहरूमा भित्रिने विदेशी लगानीलाई यस बैंकमा छुट्टै कोषमा जम्मा गरी हेजिड सुविधा उपलब्ध गराउने व्यवस्थाका लागि नेपाल राष्ट्र बैंक हेजिङ्ग नियमावली, २०७५ को मस्यौदा नेपाल सरकार समक्ष पेश गरिएको छ ।
४३. विदेश (भारत बाहेक अन्य मुलुकहरूको) भ्रमणमा जाने नेपाली नागरिकहरूलाई राहदानी वापत प्रत्येक पटक बढीमा अमेरिकी डलर २,५०० वा सो बराबरको परिवर्त्य विदेशी मुद्रा सटही सुविधा दिइने व्यवस्था रहेकोमा उक्त सुविधा सीमा अमेरिकी डलर १,५०० कायम गरिएको छ ।
४४. नेपाल सरकारले जारी गरेको ट्राभल डकुमेण्टको आधारमा विदेश भ्रमणमा जानुपर्दा राहदानी सुविधा माग गर्नेहरूलाई स्थलगत मार्ग प्रयोग गरे बढीमा अमेरिकी डलर १,००० वा सो बराबरको परिवर्त्य विदेशी मुद्रा सटही सुविधा दिइने व्यवस्था रहेकोमा उक्त सुविधा सीमा अमेरिकी डलर ५०० कायम गरिएको छ ।

मौद्रिक नीतिको कार्यदिशा

४५. मौद्रिक नीतिले चालु आर्थिक वर्षको लागि नेपाल सरकारको लक्षित आर्थिक वृद्धिदर हासिल गर्न सहयोग पुऱ्याउने गरी कर्जा लगानी सहज बनाउन जोड दिएको थियो । साथै, तीनै तहका सरकारहरूको खर्च एवम् आर्थिक गतिविधि विस्तारका कारण समग्र माग वृद्धि भई मुद्रास्फीतिमा चाप पर्न नदिन मौद्रिक योगाङ्कहरूलाई वाञ्छित स्तरभित्र राख्ने गरी मौद्रिक नीतिको कार्यदिशालाई सन्तुलित तुल्याइएको थियो ।
४६. चालु आर्थिक वर्षको पहिलो त्रयमासमा मुद्रास्फीति दर नियन्त्रित रहेतापनि अमेरिकी डलरको अधिमूल्यन एवम् भारतमा मूल्यवृद्धिका कारण आगामी दिनमा मुद्रास्फीतिमा दबाव पर्नसक्ने जोखिम रहेको छ ।
४७. समीक्षा अवधिमा विप्रेषण आप्रवाह उल्लेख्य रहेतापनि उच्च आयातका कारण चालू खाता एवम् शोधनान्तर स्थिति घाटामा रहेको अवस्था छ । आयातको विद्यमान प्रवृत्ति कायमै रहेमा वाह्य क्षेत्र स्थायित्वमा दबाव पर्ने हुँदा आयात व्यवस्थापनमा जोड दिनुपर्ने देखिएको छ ।
४८. समीक्षा अवधिमा निक्षेप परिचालनको तुलनामा कर्जा विस्तार उच्च रही लगानीयोग्य साधनमा दबाव पर्न गएको छ । यस परिप्रेक्ष्यमा बैकिङ्ग क्षेत्रको सम्पत्ति-दायित्व व्यवस्थापनमा देखिने असन्तुलनलाई सम्बोधन गर्नुपर्ने अवस्था छ ।

४९. उपर्युक्त पृष्ठभूमिमा आर्थिक एवम् वित्तीय स्थायित्व कायम गर्दै लक्षित आर्थिक वृद्धिलाई सहयोग पुऱ्याउने मौद्रिक नीतिको प्रमुख उद्देश्यलाई ध्यानमा राखी मौद्रिक नीतिको विद्यमान कार्यदिशालाई निरन्तरता दिइएको छ । खासगरी बैकिङ प्रणालीको तरलता, लगानीयोग्य साधन एवम् ब्याजदरको स्थितिलाई दृष्टिगत गरी आवश्यक मौद्रिक व्यवस्थापनका उपायहरु अवलम्बन गर्दै लगिने छ ।

मौद्रिक तथा वित्तीय उपायहरु

५०. अर्थतन्त्रको विद्यमान अवस्था एवम् परिदृश्यका आधारमा तय गरिएको मौद्रिक नीतिको उपर्युक्त कार्यदिशा अनुरूप विद्यमान अनिवार्य नगद अनुपात, बैकदर लगायतका पुनरकर्जा दर सम्बन्धी व्यवस्थालाई यथावत कायम गरिएको छ ।
५१. अल्पकालीन ब्याजदरलाई उपयुक्त स्तरमा राखी ब्याजदर स्थायित्व कायम गर्न खुला बजार कारोबारलाई सक्रिय बनाउँदै ब्याजदर करिडोर सम्बन्धी विद्यमान व्यवस्थामा आवश्यक परिमार्जन गरिनेछ ।
५२. प्राथमिकताप्राप्त क्षेत्रहरुमा तोकिएको अनुपातमा कर्जा लगानी विस्तार गर्न बैक तथा वित्तीय संस्थाहरुलाई प्रोत्साहित गर्दै सोको अनुगमनलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
५३. नेपाल सरकारद्वारा स्वीकृत 'सहुलियतपूर्ण कर्जाका लागि ब्याज अनुदान सम्बन्धी एकीकृत कार्यविधि, २०७५' अनुसार बैक तथा वित्तीय संस्थाहरुबाट प्रवाह हुने सहुलियतपूर्ण कर्जालाई कर्जा/स्रोत परिचालन अनुपात (CCD ratio) गणना गर्ने प्रयोजनका लागि कुल कर्जा सापटमा समावेश गर्नु नपर्ने नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ ।
५४. बैक तथा वित्तीय संस्थामा संचालक एवम् प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको नियुक्ति सम्बन्धी व्यवस्थालाई थप प्रभावकारी बनाउँदै संस्थागत सुशासन प्रबर्द्धन गर्न आवश्यक नीतिगत व्यवस्था गरिसकिएको परिप्रेक्ष्यमा यस्तो व्यवस्था निश्चित तहसम्मको पदाधिकारीलाई समेत अनिवार्य गरिनुका साथै प्रमुख कार्यकारी अधिकृतको नियुक्ति सम्बन्धी व्यवस्थालाई थप पारदर्शी बनाउन आवश्यक नीतिगत व्यवस्था गरिनेछ ।
५५. आर्थिक वर्ष २०७५/७६ को मौद्रिक नीतिको पहिलो त्रैमासिक समीक्षा प्रतिवेदन तयार गर्न आवश्यक सूचना तथा विवरण उपलब्ध गराई सहयोग पुऱ्याउने सबै सरोकारवालाहरुलाई नेपाल राष्ट्र बैक धन्यवाद ज्ञापन गर्दछ । साथै, मौद्रिक नीतिको कार्यान्वयनमा सदाभै सबैको सहयोग मिल्ने यस बैकले अपेक्षा गरेको छ ।

२०७५ मंसिर ११ गते ।